

KÖTTER TAMÁS A mozi

„Tipikus cigány rajozós Merci eladó.
Látszatemberek látszatautója.
Szétiült, szédohányzott, de külsőleg csilli-villi.
Megjeleni, nagyfőjűskodni, hazudozni,
embereket, vállalkozókat átverni,
striheldetni abszolút megfelelel.”

(Használtautó.hu)¹

– Mit csinál sz mostanában? – kérdezem kínomban Tibort, a főszereplőt, aki „Life is life” feliratú piros pólóban, szakadt farmerben, a fején sísapkával (leginkább arra hasonlít), a homlokára tolt nap-szemüveggel, kipirosodott arccal áll előttem. Tibor vagy fél órán át, kezében egy szendvics maradékával, a filmről magyarázott, egész pontosan az egyik jelenetről, amely egy utcai verekedésről szól, most meg vérekes szemmel bámul rám, mintha arra várna, hogy mondjak még valamit.

Augusztus közepén járunk, tombol a hőség, Budapest kiürült, uborkaszézon van. Ma este a *Rácsokon innen – Valóvilágon túl* filmbemutatója az egyetlen esemény a városban, ahol érdemes megjelenni, és ahol talán még emberekkel is találkozhatok, és persze nem mellékesen ingyen ehetek és ihatok. Ennek ellenére rajtam kívül alig néhány újságíró, fotós, filmes meg néző lézeng a mozi előcsarnokában az italos pult és a két miniszoknyás, kurvásan öltözött, de egyébként túrhető kinézetű hostess körül. A sarokban dj, a nyolcvanas évek szintipop számait keveri a kilencvenes évek fiú- és lányzene-karainak slágereivel, a képernyőkön videoklipek futnak, és én már túl vagyok a harmadik gin-tonikomon. A dj pultjával szemben két hipszter pár táncol, mások a fal mellől unott arccal, a kezükben műanyagpohárral bámulják őket.

A film főhősét, Tibort kamaszkorában ismerjük meg. Részleteket játszanak be abból a nyolcvanas évek végén készült dokumentumfilmből, amely egy országosan nagy vihart kavarázó ügyet dolgoz fel. A Nemzeti Színház egyik *Bánk bán* előadását a színház akkori vezetőszíne, a Tiborcot alakító Sinkovits Imre leállította, mert a középiskolásokból,

elsősorban szakmunkásképzős tanulókból álló közönség, köztük az akkor tizennégy éves Tibor, hangoskodásával folyamatosan zavarta az előadást. A dokumentumfilmben Tibor is megszólal. Tibor párdupettyes stretch-nadrágot és „punks not dead” feliratú atlétatrikót visel, a lábán magas szárú teniszcipő, a haja taréjba állítva és kékre festve. Tibor véleménye szerint semmi kifogásolni való nincs sem a saját viselkedésében, sem a társaiéban. „Egyszerűen nem kaptunk minőségi mozit”, nyilatkozta a dokumentumfilmben.

A riportert megkérdezi, miért. Tibor elmondja, hogy az előadáson az egyik színész kardpengéjének hiányzott a fele. Ezt később a filmben a kellékes is elismeri.

A dokumentumfilmes részlet után Zsolt, a film rendezője egy ismert filmesztétával beszélget a film keletkezésének körülményeiről.

Zsolt, akit romkocsmákból és belvárosi klubokból arcról már ismerek, és úgy rémlik, hogy korábban néhányszor bemutatkoztunk egymásnak, bár ebben azért bizonytalan vagyok, a harmincas éveinek a végén járhat. Középtermetű, enyhén pocakos, sárga, vastag, műanyagkeretes szemüvegét egy idegesítő mozdulattal percenként megigazítja, és a beszélgetés alatt majd minden mondatába beleszövi, hogy „én úgy érzékelem”. Baseballsapkát, „ropi” feliratú barna színű pólót, feltúrt szárú hegymászónadrágot és piros sportcipőt visel. Ettől aztán úgy néz ki, mint egy biciklis futár. Legalábbis nekem azonnal ez jut eszembe róla.

„Öt évvel ezelőtt, egy ösztöndíj keretében, lehetőséget kaptam rá, hogy a nyolcvanas évek magyar punkmozgalmáról készült anyagokat tanulmányozzam az MTV archívumában. Akkor akadtam rá a Nemzeti Színházban történeteket feldolgozó filmekre. Úgy éreztem, hogy ezek a filmhíradó filmhíradórészletek és dokumentumfilmek – itt Zsolt megint megigazítja a szemüvegét – fontosak lehetnek az akkoriban készülő *Punkok és hatalom a nyolcvanas években* című tanulmányomhoz. Tibor alakját rögtön érdekesnek találtam. Úgy éreztem, hogy Tibor figyelemre méltó személyiség, hiszen azzal, hogy az arcával vállalja a véleményét, és indirekt módon kritikát is megfogalmaz a rendszer slamposágával szemben. Fél év kutatást követően sikerült megtalálnom őt, épp akkor szabadult a börtönből. Beszélgettünk, és úgy éreztem, hogy tudunk együtt dolgozni. Így kezdődött.”

Tibor története a kilencvenes évek elején folytatódik, amikor megalapítja a *Hullaház* nevű zenekarát.

1 A Használtautó.hu természetesen közleményben kért bocsánatot az érintettektől a hirdetésben található rasszista, diszkriminatív kijelentésekért, és egyben el is határolódott a hirdetés tartalmától. Ennek ellenére a hirdetés teljes szövege továbbra is megtalálható az interneten.

A zenekar három koncert után feloszlik. „Egyszerűen mások voltak az elképzeléseink – mesél Tibor a feloszlás körülményeiről –, vagy a dobost tartóztatták le valamilyen drogos ügyben – elgondolkodik –, passz, mit tudom én már... meg minden lehet.” Tibor később, a kilencvenes évek derekán megpróbálja újraéleszteni a zenekart *Inkubátor* néven, de úgy vettem ki a filmből, hogy sikertelenül.

A *Hullaház* Fekete Lyuk-beli koncertjéről (összesen három számot játszik az együttes) a filmben bemutatnak egy gyenge minőségű VHS-felvételt, ám a korszakra jellemző rossz technikai körülmények miatt sajnos élvezhetetlen. Annyi mindenesetre kiderül a számok szövegéből, amelyek időnként, ha csak néhány másodpercig is, viszonylag jól érthetők („kispolgárok szopjatok!” „a hatalom szétróhaszt”, „már nem sokáig bírom a depressziót” és hasonló mondatok), hogy az együttes dalszövegei semmiben sem különböznek az akkoriban gombamód szaporodó nonkonformista punk- és alternatív együttesek számaitól.

Tibor a *Hullaház* felbomlását követően, a kilencvenes évek elején kerül első alkalommal összeütközésbe a törvénnyel. Azt hiszem, kisebb bolti lopásokat követett el, de nem vagyok benne biztos, mert egyszerűen nem értem, mit mondanak a rendőrök, ügyészek és ügyvédek, akik a filmben Tibor régi aktái alapján beszélnek róla és az általa elkövetett bűncselekményekről. A személy (gondolom, ez Tibor), a cselekmény, az elkövetési mód tipikus, társadalomra veszélyes meg ilyesmi. Hát ebből nem igazán derül ki, miért ült.

Tibor a bűnözéssel az első börtönbüntetését követően sem hagy fel – bár komoly bűncselekményt sosem tud elkövetni, mert ha meg is próbálja, már az elején lebukik (amin én jót derülök) –, és a kilencvenes években több ügyben is vádat emelnek ellene, és néhány esetben el is ítélik.

Az ítéleteket maga Tibor olvassa fel. Lassan, tagoltan ejti a szavakat, a rövidítések helyett mindig kimondja a teljes szót. Látszik rajta, hogy a maga módján járatos a jogi szaknyelvben.

A lopások mellett később, már felnőtt korában néhány erőszakos bűncselekménybe is belekeveredik (többségük kocsmái verekedés), de egy kivételével egyik sem olyan komoly, hogy elérje a korabeli bulvárlapok vagy tévéműsorok ingerküszöbét. Egyetlen alkalommal, még ha csak monogrammal is, szerepel az egyik újságban, amikor részt vesz egy éjszakai tömeg-

verekeedésben. A verekedésről tudósító gyűrött újságkivágást, amelyet saját bevallása szerint mindig magánál tart, hosszasan mutatja a kamerának. A cikk felett egy mobiltelefonnal készült pillanatfelvétel látható, amint néhány félmeztelen férfi vascsövekkel és szamurájkardokkal csapkod egymás felé, mások a földön fekszenek, egy vérző fejű ember térdel. A háttérben csak nagyon elmosódottan látszik Tibor, arcán furcsa grimasz. Talán félelem, talán öröm. Nem tudom eldönteni. Zsolt kérésére Tibor lassan, tagoltan felolvassa a cikket. Olvasás közben időnként megpróbál nagyon keményen a kamerába nézni.

Ezt követően a film Tibor hétköznapjait örökíti meg, amelyek leginkább italozással és a hozzá hasonló alakokkal folytatott értelmetlen beszélgetésekkel, valamint céltalan lödörgéssel telnek Budapest utcáin. Megfigyeltem, hogy Tibor és barátai, alkalmi ismerősei a beszélgetéseikben előszeretettel használnak idegen kifejezéseket. A nagy részük jelentésével persze nincsenek tisztában. Ezért aztán nagy derűtséget vált ki a nézők között az a jelenet, amikor Tibor egyik barátja, akit maguk között csak Belmondónak hívnak (pedig szerintem nem is hasonlít rá), közli, a maga részéről indiszkréciónak tartja, hogy az egyik garázkocsmából, ahol többek között Tiborral is gyakran megfordul, a tulajdonos egy hangos szóváltást követő lökdösődés, pohárdobálás, asztalborogatás és egy nagyobb kifizetetlen számla után kitiltja őt. Szerintem a Belmondó névre hallgató alak, aki valamivel idősebb lehet, mint Tibor, ezért aztán atyai barátként próbál meg viselkedni vele, egyébként meg az egyik első foga hiányzik, és többször kijelenti – bár senki sem kérdezte tőle –, hogy a kommunisták forradalmi tevékenység miatt üldözték, ezért nem járhatott egyetemre vagy főiskolára, diszkriminációra gondolhatott. Tibor mindenesetre semmibe révedő tekintettel (valószínűnek tartom, hogy részeg), kásás hangon azt mondja Belmondónak: „Pedig a személyiséged teljesen más.” „Ja”, bőfögi válaszképpen a kamerába a Belmondó nevű egyén, aztán fingik egyet, és kijelenti, hogy „faxot kaptam”. Mire egy másik, alacsony termetű, cigányképzű pasas, akit maguk között csak Kobra Szancseznek hívnak, mivel éjjelnappal egy „Kobra” feliratú pólót visel, a derekán meg Sanchez márkájú övtáskát hord, közli, hogy „én is”, aztán ő is fingik egy nagyot. Ezen aztán mindenki nevet, de nemcsak Tibor és a társasága, hanem Zsolt is, sőt az operatőr is, akinek a nevetéstől rázkódik a kezében a kamera.

Ezután Tibor leveleket olvas fel. Olyanokat is, amelyeket még a börtönbüntetései alatt kapott a különböző társkereső portálokon megismert nőktől, meg olyanokat is, amelyeket ő írt nekik (valamilyen okból, amit nem hajlandó elárulni, valamennyit gondosan lemásolta és beszámozta, mielőtt elküldte őket). Ez után részleteket hallunk készülő, önéletrajzi ihletésű regényéből.

Tibor börtönből írt levelei sablonosak, mindegyikben (néhány esetben szó szerint) ugyanazt írja: megígéri, hogy megjavul és jó útra tér, ha kikerül, azonnal munkát vállal, hátat fordít addigi életének. „Már csak pár hónap és veled leszek”, írja az egyik levélben. „Hálás vagyok a sorsnak, hogy az utamba vezérelt téged” – így fejez be egy másikat. Leveleiben gyakran idéz versekből. Kedveli a Nyugat első generációját és József Attilát. „Minden mosolyod, mozdulatod, szavad őrzöm, mint hulló tárgyakat a föld”.² – olvassa fel Tibor az egyik leveléből.

Levelezőpartnerei negyven és ötven közötti, elvált (sokan közülük többször is) nők, akik választleveleikben arra kérik Tibort, hogy bízson bennük és önmagában, mert szeretik, a gondját akarják viselni. Szinte valamennyien felajánlják neki, hogy szabadulása után költözzenek össze, ami ebben az esetben praktikusán azt jelenti, hogy Tibor költözzön hozzájuk. Néha oldalakon keresztül szövegetik rózsás álmaikat utazásokról, vacsorákról, kettesben eltöltött csendes estékről. Néhányan közülük a közös gyerek lehetőségét is felvillantják.

Tibor levelezőtársai közül egy Judit nevű nő szólal meg a filmben. Judit negyvennégy éves, elvált, kellemes megjelenésű, szép arcú, bár kissé molett hölgy. Közgazdasági egyetemet végzett, marketinges a Coránál. Választékosan fejezi ki magát, bennem kifejezetten kulturált nő benyomását kelti.

Juditnak a házasságából egy lánya született, aki már három éve külföldön dolgozik, így Tiborral való megismerkedésük idején Judit már egyedül él hetedik kerületi lakásában. Tiborral fél évig leveleznek. Judit még a Kozma utcai börtönben is meglátogatja Tibort, majd szabadulását követően azonnal összeköltöznek, természetesen Judit lakásába.

„Megkérdeztem egy országosan ismert látót Tiborral kapcsolatban – mondja Judit –, és határozottan biztatott. Azt mondta, hogy tisztán lát egy férfit, aki most ugyan nem lehet velem, de hamarosan elhagyja a tornyot, ahová zárták, és velem lesz.

Biztos voltam benne, hogy a látó Tiborról beszél, a torony pedig a börtönt jelképezi.”

Tibor a szabadulása után, ígéretéhez híven, azonnal nekilát munkát keresni, illetve ezt hiteti el Judittal, aki addig is eltartja őt. „Én tartottam el, de nem bántam, mert szerettem, és úgy éreztem, hogy ő is szeret”, – meséli Judit Zsoltnak egy belvárosi kávézóban. Tibor már három hónapja lakik Juditnál – munkája természetesen nincs –, amikor egy szép napon két nyomozó jelenik meg Judit lakásán. Tibort keresik, de ő éppen nincs otthon. A nyomozók elmondják, hogy Tibor egy újabb lopássorozatba keveredett, és gyanúsítottként akarják kihallgatni. Távozásukat követően megérkezik Tibor, akit Judit azonnal felelősségre von. Tibor előbb mindent tagad, aztán öngyilkossággal fenyegetőzik, végül közli, hogy beáll az idegenlégióba, majd feldúltan elrohan. „Tépelődtem, hogy mit tegyek, de végül nem értesítettem a rendőrséget. Szerettem, és azt reméltem, hogy visszatér hozzám, és megmagyarázza a helyzetet” – meséli Judit.

A történethez hozzátartozik, hogy Tibor búcsúzól magával viszi Judit összes megtakarított pénzét – közös bankszámlát nyitottak –, és a viharos távozását követő napon elszállítatja az összes bútort Judit lakásából, majd eladja az Ecseri úti piacon egy használtbútor-kereskedőnek. Judit kénytelen pert indítani a bútorok visszaszerzésért, amelyet két év után meg is nyer, de egy biedermeier komódon és két széken kívül semmit sem kap vissza. A többi bútort a kereskedő, akiről a per során – mivel Judit feljelentést is tett – kiderül, hogy orgazda, már eladta, így Juditnak csekély kártérítéssel kell beérnie, amelyet a mai napig nem tud behajtatni a kereskedőn. Judit a tárgyaláson találkozik utoljára Tiborral, aki elmondása szerint végig bűnbánó arccal, szótlanul ül a vádlottak padján.

„Egy kirendelt ügyvéd védte Tibort. Az ügyvéd vak volt, így még a vádiratot sem tudta elolvasni, és az egész tárgyalás alatt, a védőbeszédén kívül, csak egyszer szólt hozzá az ügyhöz. Miután az ügyész elmondta, hogy lopással vádolja Tibort, megkérdezte az ügyészt, hogy ott volt-e, amikor Tibor állítólag ellopta a lakásomból a bútorokat. Az ügyész először annyira meglepődött, hogy hosszú másodpercekig szóhoz sem jutott, majd felháborodott hangon közölte, hogy természetesen nem volt ott, mivel nem szokott a bűncselekmények helyszínén tartózkodni, főleg nem akkor, amikor elkövetik őket. Az ügyvéd erre kárörvendő hangon közölte az ügyéssel és a

2 József Attila: *Óda*

bíróval, hogy ha az ügyész nem volt ott a lakásomban, így nem is láthatta a saját szemével, hogy Tibor lopott, akkor nagyon szépen megkéri az ügyész urat, hogy ne molesztálja az ügyfelét. Majd Tibor helyett, aki egykedvűen ült a vádlottak padján, a bíróra mutatott, és azt mondta, hogy Tibor valójában áldozat, a saját szerelme áldozata. A bíró, aki szemmel láthatóan kialvatlan volt, és az egész tárgyalás alatt maga elé bámult, sem az ügyészre, sem a vak ügyvédre nem figyelt oda, észre sem vette, hogy az ügyvéd Tibor helyett folyamatosan rá mutogat.

Az ügyész, aki időközben visszanyerte a higgadságát, közölte az ügyvéddel, hogy a feljelentésem és a rendőrségi nyomozás eredménye alapján vádolja Tibort. Erre a vak ügyvéd, aki Tibor helyett még mindig a bíróra mutogatott, azt mondta, hogy Tibor ártatlan, az egész ügy egy szörnyű félreértés, egyébként meg a rendőrség korrupt, és maga részéről egy szavukat sem hiszi el. Egy pillanatra megsajnáltam Tibort. Úgy éreztem, hogy teljesen egyedül maradt, és nincs senki, aki mellette állna.

A vak ügyvéd védőbeszéde számomra zavarosnak tűnt. Előbb a saját házasságáról szónokolt meg arról, hogy az előző felesége, aki szintén vak volt, teljesen kifosztotta és érzelmileg zsarolta, aztán megismételte, amit az ügyésznek mondott, vagyis hogy Tibor ott sem volt a lakásomban, és a rendőrség korrupt. Végül azt kérte a bíróságtól, hogy méltányos ítéletet hozzon, és vegye figyelembe, hogy Tibor az egész kapcsolatunk alatt érzelmileg kiszolgáltatott helyzetben volt velem szemben, mert rátelepedtem és elnyomtam a személyiségét. Ezen nagyon meglepődtem, de a bíró láthatóan egyetértett az ügyvéddel, mert amikor ezt mondta, felélénkült, bólogott, és valamit jegyzetelt a papírjaiban. Tibor az utolsó szó jogán felém fordult, és azt kérte, hogy bocsássak meg neki, de az érzelmi nyomás, ami alá kapcsolatunk egész ideje alatt helyeztem, annyira erős volt, hogy szüksége volt mozgásterre. Végül elszavalta József Attila *Nincsen apám, se anyám*³ című versét, mire én elsírtam magam, és ki kellett mennem a teremből” – meséli Judit.

Tibor végül az ilyen esetben kiszabható legenyhébb büntetést kapja, egy évet, amiből nyolc

hónapot le is ül. Ez volt a legsúlyosabb büntetés, amit Tiborral szemben kiszabtak. A filmben természetesen ezt az ítéletet is Tibor olvassa fel.

Zsolt Tibor több levelezőpartnerét is megkereste, de Juditon kívül egyikük sem kívánt a kamerák elé állni.

Tibor életrajzi regényéből, amely tulajdonképpen egy képzelte börtönnapló, mindössze egy fejezet készült el. Bejegyzéseit egy színművészeti főiskolás fiú olvassa fel egy üres börtöncellában, monoton hangon. A napló vagy regény (ez végül nem derül ki) hemzseg a videokorszak videokorszak B, de inkább C kategóriás akciófilmjeire jellemző szövegektől. „Ha ölni kell, akkor én bizony ölök”, „Vagy ők vagy én!”, „Ez utca törvénye, ölsz vagy meghalsz”, „Nem kérek, de nem is adok kegyelmet!” – olvassa a főiskolás fiú. Az akciófilm-szövegek mellett, több, a kilencvenes években keletkezett Ganxsta Zolee és a Kartell-dalszöveg is feltűnik a műben, természetesen úgy tálalva, mintha Tibor saját gondolatairól lenne szó. „Megfojt az utca, a tér, meghalok a kisöcsimért!”⁴ – írja egy verekedésről készült bejegyzésében. Egy másik naplórészletben, amelyben a saját sorsáról mereng, kijelenti, „Mert mindenért fizetni kell, ez mindig is így volt, hidd csak el!”⁵

A film alapján bennem szomorú kép alakul ki Tiborról. Figurája szánalomra méltó, ugyanakkor teljesen érdektelen is. Zsolt a film első részét lezáró beszélgetésük végén a nézők számára maga is megfogalmazza: „Tibor valójában érdektelen figura, nincsenek ambíciói, nincsenek céljai, nem csinál semmit, így valójában érdemtelen egy normális életet élő ember figyelmére.” Amikor Zsolt erről beszél, gondterhelten, egyben nagyon komolyan a kamerába néz, majd leveszi a szemüvegét és megtörli az ornyergét, miközben Tibor a háttérben kényszeredetten mosolyog.

A film második fele számomra meglepő fordulatot hoz. Tibor utolsó börtönbüntetését követően, amit egy kocsmai garázdaságért kapott, jelentkezik egy kétezer-tízben induló valóságshow-ba, ahová be is válogatják. Saját bevallása szerint a játéktól, ahogy ő mondja, „a villától”, komoly fordulatot remél az életében.

Innentől a film felpörög, videoklipszerűvé videoklipszerűvé válik. A néző végigkövetheti Tibort a

3 A vers címe helyesen: *Tiszta szívvel*

4 Ganxsta Zolee és a Kartell: *Jégre teszlek*, 1997, *Rossz vér*. A szám szövege helyesen: „Megfojt az utca, a tér, meghalnod sincs öcsi mért!”

5 Ganxsta Zolee és a Kartell: *Fehér hó*, 1996, *Vigyázz, hogy mit teszel*. A szám szövege helyesen: „Mer’ mindenért, haver, fizetni kell, ez mindig is így volt, nekem hidd csak el!”

szereplőválogatás fordulóin, aztán az első stábértekezlet következik, a stylistok és a show producere kialakítják a szereplők fazonját. Van, akit agresszívra vesznek, van, akit intrikusra, megjelenik a magányos hős figurája és a jófiú is. A lányokat a plázacica, a naiv és a csábító kategóriákba osztják be. Tibor, aki abban az évben lesz harminchét éves, a veterán kategóriába kerül.

Tiborra az új frizurájával alig ismerek rá. A félig az arcába fésült, hajkiegyenesítővel kivastalt, hajlakkal rögzített frizura a korábbinál is ellenszenvesebbé teszi a vonásait, kiemeli patkányszerű arcát. A sminkje viszont, el kell ismernem, egész jól sikerült. Az arcáról az alkoholistákra jellemző enyhe pír eltűnt, és egyes kezek a pattanásokat is eltüntették az orrjáról. Az új ruháit, a panelprolik között népszerű ruhadarabokat – halásznadrág, a strandpapucs városi változata és egy narancssárga replay póló „paradise city” felirattal – büszkén viseli. A kezében a legújabb típusú mobiltelefont szorongatja.

„Hogy érzed magad az új bőrödben?” – kérdezi tőle Zsolt. „Mindig ilyen ruhákra vágytam, mert mindig trendi szerettem volna lenni. Egész életemben felnéztem azokra az emberekre, akik így öltözködtek” – feleli Tibor. Zsolt megkérdezi, miért. Tibor szerint ez a megjelenés a siker jele. Zsolt, némi gonoszszaggal a hangjában, folytatja a kérdézet: „Akkor most már te is sikeres vagy?” „Talán majd a show után” – mondja Tibor, aztán beleüvölti a kamerába, hogy mindenki szavazzon rá, mert buli van, és egyébként is sokáig a villában akar maradni.

A bejátszás után egy kopasz férfivel beszélget Zsolt. Szociológus vagy pszichológus (bár ez a film végéig nem tisztázódik), és a nyakában ezüstláncon egy nagy fehér agyar vagy fog lóg.

„Ezek az emberek egy képzelt valóságban élnek, amelyet részben a média, részben saját téveszméik táplálnak. A villa számukra nemcsak egy játék színtere – mondja a kopasz szociológus vagy pszichológus, miközben én azon tűnődöm, hogy oroszlán, krokodil, netán farkas vagy csak egy nagy termetű kutya foga lóg-e az ezüstláncon –, hanem felmentés a gyűlölt valóság, vagyis mindazon realitások alól, amelyekkel egy átlagembernek nap mint nap szembe kell néznie. Tibor személyisége, akárcsak a többi versenyzőé, torz. A játékkal, a beköltözéssel az egyszerűbb megoldást választják, hiszen a villában nem kell dolgozniuk, nincsenek számlák, és a tetteikért sem kell a felelősséget vállalniuk.” Zsolt,

aki csendes áhítattal az arcán, szótlánul hallgatja a kopasz szociológus vagy pszichológus elemzését, végül csak annyit kérdez tőle: „Valamennyi játékos esetében érvényesek ezek a... – itt elgondolkodik, mintha a szavakat keresné, közben megigazítja a szemüvegét – deviáns jegyek?” –, fejezi be végül.

A kopasz szociológus vagy pszichológus türelmesen, arcán elnéző mosollyal hallgatja Zsoltot, majd gondolkodás nélkül kijelenti: „Igen.”

Megint egy játékost mutat a kamera, egy huszonéves, szőke, szoláriumbarna, kapafogú férfit, a fején papírkoronával (hasonlít arra, amit a Burger Kingben osztogatnak). A jelek szerint részeg. A kapafogú férfi kijelenti, hogy mától ő a villa királya, és most azonnal kiadja a királyi rendeletet: az ő királyságában semmi mást nem lehet csinálni, mint bulizni. Aztán beleüvölti a kamerába: „Buliiiiiiii van!”

„Erről beszéltem” – jelenti ki a kopasz szociológus vagy pszichológus, aki időközben újra feltűnik a mozivászonon. Aztán hosszasan magyaráz a csoportdinamikáról, mialatt én arra a következtetésre jutok, hogy a fog, amely ott lóg a nyakában ezüstláncon, biztosan nem lehet egy óriás kutyáé.

A következő pillanatban már egy újabb, ezúttal félmeztelen, üveges tekintetű, tetovált játékos üvölti a kamerába, hogy „Köcsööööög! Buliiii vaaaaan!” (Valamit még üvölt, de azt kisípolják.)

A film a valóságshow beköltözési ceremóniájával végződik, és Zsolt egészen a bejáratig kíséri Tibort. Ahogy elbúcsúznak, abban van valami homoszexuális töltet. Legalábbis szerintem. A film itt ér véget. Tibor további sorsáról a filmből semmit sem tudok meg, de Zsolt a vetítést követő sajtótájékoztatón elmondja, hogy Tibor új életéről szeretné a következő filmjét forgatni.

Én persze időközben már jó néhány dolgot megtudtam Tiborról, vagy, ahogy a villában hívták, Tibcsiről. A film bemutatója előtt, persze csak unalmamban, elolvastam egy cikket arról, hogy mi történt vele a játék után.

Tibcsi nem nyerte meg a játékot, sőt még a fináléba sem került be. A negyedik kiválasztást követően a nézők meggyőző arányban éppen a filmben is szereplő szőke, kapafogú (mint megtudtam, Levi névre hallgató) játékoskal szemben kiszavazták. Tibcsi a cikk szerint a kelenföldi lakótelep egyik komor tömbjében lakik egyszobás albérletben, és nem engedte meg az újságírónak, hogy fényképezzen nála. Ez a lakás, mint elmesélte, már legalább a huszadik

albérlete a villa óta. Az újságíró a lakás alatt lévő kocsmában beszélgetett Tibcsivel egy italt mellett. Tibcsi egy mobiltelefonokat árusító boltban dolgozik, valahol a kilencedik kerületben. Néhány hónappal korábban még ő volt a bolt tulajdonosa, de közben tönkrement, így csak alkalmazottként dolgozhat egykori álmai színhelyén. Saját bevallása szerint semmi sem sikerül neki az életben. Valamennyi kapcsolata tönkrement, a zenei karrierje is becsődött, és nemrégiben drog birtoklása miatt eljárás indult ellene. Most egy Hell-Ó nevű együttessel próbálkozik, valamint karaoke-szervezéssel, de egyelőre mindkettőben kevés sikerrel. Hogy pénzügyi gondjait megoldja, néhány korábbi valóságshow-szárral (negyedik helyezettől visszafelé) egy „Visszatérő Show-t” szervezett. Hatalmas bulit szeretett volna csinálni Salgótarjánban, ahonnan származik. Elmeséli, hogy megállás nélkül szervezte az eseményt, és több korábbi győztes meg egy nagyon menő rapper is jelezte (nevet nem mond), hogy szívesen fellépne a show-ban. Ám a show előtt két nappal Tibcsi üzlettársa (nevet itt sem mond, de annyit elárul az üzlettársról, hogy egy korábbi valóságshow harmadik helyezettje) eltűnt a szponzori pénzzel. „Így minden erőfeszitésem kárba veszett” – kesereg Tibcsi, aki a cikkben fogadkozik, hogy nem hagyja annyiban a dolgot. „Megtaláljuk azt a szemetet, és garantáltan bepereljük” – közli elszántan.

„Jelenleg az új zenekarom, a Hell-Ó az egyetlen, amibe kapaszkodhatnék, de a depresszió teljesen eluralkodott rajtam, nincs kedvem kimenni a lakásból, bár tudom, hogy az együttes jelenti számomra az egyetlen esélyt az újrakezdésre”, – idézi a cikk befejezésül Tibcsit.

– Semmi különöset – válaszolja végül Tibor, miután hosszú másodpercekig farkasszemet nézünk. Aztán azt mondja, hogy jelenleg feltöltődik, gondolkodik, és közben keresi a helyét a médiában.

– Mindig van valami – mondja, aztán megtörlí az izzadságtól gyöngyöző homlokát. – Mindig. – Iszik egy kortyot. – Érted?

Bólintok, mire Tibor is bólint. Csend.

– Diszkókban fellépések meg karaoke, meg ilyesmi – szólal meg újra Tibor. – Semmi komoly, de azért megy a szekér.

Megint bólintok, aztán én is iszom. Valami szám megy Madonnától, de nem jut eszembe a címe, pedig ismerem.

– Meg ott van a Hell-Ó is – folytatja Tibor kis idő után. – Ja. Most arra fókuszálok. – Megigazítja a sapkát a fején. – Hallottál már rólunk?

– Persze – felelem, és igyekszem másfele nézni.

– Megyünk, ahová hívnak... és zúzunk. – Szünet. Még mindig Madonna szól, és engem egyre jobban idegesít, hogy még mindig nem jut eszembe a szám címe. – Meg ilyesmi – fordul felém Tibor, de nekem úgy tűnik, mintha máshoz beszélne.

Az egyik hostess odajön hozzánk egy tálca szendviccsel. Tibor levesz vagy ötöt a kaviárosból, és mellé még ötöt a lazacosból, valamit mormog maga elé, beleharap az egyik szendviccsbe, aztán elmeséli, hogy most jön ki a Hell-Ó első cd-je, és a borítóját is ő tervezte: a zenekar tagjai egy elhagyott gyáracsarnokban állnak.

– És csináltok valamit a gyáracsarnokban? – kérdezem, csak úgy, Tibortól.

– Miért, kéne? – néz rám meglepetten.

– Nem – rántom meg a vállam, mert már magam sem értem, mit akartam a kérdéssel. – Lehet, hogy nem. – Sóhajtok.

– Aha – nyugtázza Tibor a válaszat, aztán a novellákról mesél, amelyeket nemrég írt, és Zsolt szerint ígéretesek, ezért el is küldött közülük néhányat mindenféle irodalmi folyóiratoknak, de nem válaszoltak (amit ő nem ért), illetve az egyik főszerkesztő válaszolt, és azt írta, hogy sajnálja, de nem közli őket, mert nem ütik meg az irodalmi szintet.

– Te tudod, mi az az irodalmi szint? – bámul bele a képembe.

– Nem, fogalmam sincs. – Hátrébb lépek, mert zavar a lehelete meg a nyálcsík a szája szélén.

– Na, mindegy – mondja, miután hiába várja, hogy bármi egyebet hozzáfűzzek. Aztán a levegőbe csap az öklével, és elmeséli, hogy van egy barátja, aki biztonsági őr a Hajógyári-szigeten, és ismeri a Vizoviczkit,⁶ ő úgy mondja, hogy a Vizót – ettől engem rögtön elfog az idegesség, bár semmi okom nincs rá –, és egyik nap elhatározták, hogy megkeresik és leverik a főszerkesztőt. Végül, ha a főszerkesztőt nem is, de néhány részeg indiait, akikről kiderült, hogy angolok, megverték az egyik romkocsmában.

Aztán egészen váratlanul, mialatt csöndben állunk és a Boys II Mentől az *End of the roadot* hallgatjuk,

6 Vizó, polgári nevén Vizoviczki László, vállalkozó, hatalmas szórakozóhely-birodalom tulajdonosa a fővárosban és az ország számos pontján; budapesti éjszakai élet megkezdhetetlen alakja volt.

én meg a lábammal önkéntelenül is a ritmust verem a padlón, pedig a kilencvenes években sem szerettem ezt a számot, sőt ha jobban belegondolok, egyetlen számot sem szerettem ettől az együttéstől, Tibor közli, hogy fotózni szeretne. Azt mondja, hogy nemrég kezdett el érdeklődni a fotózás iránt, de már most úgy érzi, hogy ezt írták meg sorsként az istenek.

– Na és mi a témád? – teszem fel neki a sablonos kérdést, de magam is meglepődöm az érdektelenségen, amely a hangomból árad. Közben a pult felé tekingetek, mert jól jönne még egy ital.

– Egyelőre ezek – fejével a fal felé bök, ahol hét plakát méretű fotó lóg. Feszült figyelmet és érdeklődést mímelve bámulok a képekre.

Tibor a fényképeken falfirkákat örökített meg. Úgy látom, hogy a fotók egy lakótelepi ház lépcsőházában készülhettek, talán éppen abban, ahol most Tibor él. Az első képen egy félig leszakadt és szétrohadt lépcsőházi radiátor felett a koszos falra filctollal, primitív kézírással valaki a következőket írta: „Szar, Buzik vagytok, Vaki ki foglak nyírni!” A kép címe, *Falfirka I.* A következő kép minden bizonnyal ugyanebben a lépcsőházban készült, mert a szétrohadt radiátor sarka belóg a képbe, és a falon a feliratok is ugyanarról a primitív kézírásról árulkodnak: „Kurva! Évi egy nagy kurva Kati egy nagy kurva Zsani egy nagy kurva.” A kép címe: *Falfirka II.* A harmadik képen egy festékszóróval a falra felírt fenyegető üzenet olvasható: „Megdöglesz! Rohadt cigók ez a mi területünk! A Sörösök.” A kép címe: *Utolsó figyelmeztetés.* A negyedik fényképen ismét egy falfirka: „Sanya buzi vagy! Pina kell!” A kép címe: *Vágy.* A következő kép postaládákat ábrázol, amelyeket valaki hosszában (valószínűleg fleksszel) felvágott. A kép címe: *Hazatérés.* Újabb rendhagyó kép következik. Tibor ezúttal rajzokat örökített meg, egészen pontosan horogkereszteket, alattuk széttárt női lábak, a lábak között női nevek. A horogkeresztek közül néhányat valaki megpróbált négyzetté alakítani, így leginkább egy ablakra hasonlítanak, legalábbis szerintem. A kép címe: *Hétköznapi fasizmus és antiszizmus.* Az utolsó fotón egy sötét sarokban kínai írásjelek láthatók. A kép címe: *Írás a falon.*

Van egy olyan érzésem, hogy ezeket a címeket Zsolt adta a képeknek, de úgy döntök, hogy erről nem kérdezem meg Tibort, aki a szendvicset eszi mellettem.

– És a haldoklók – szólal meg újra Tibor. Rövid szünetet tart, de mivel egyáltalán nem lepődöm meg

a válaszában, legalábbis úgy teszek, és bár félig felé fordulok, nem kérdezek tőle semmit, sem a fényképekről a falon, sem a haldoklókról, néhány másodperc múlva, amely azzal telik, hogy félig nyitott szájjal bámul rám, folytatja: – Mindenféle haldokló. Leukémiások, rákosok, daganatosok, meg ilyenek... – Körbenéz. – Akiken már nem lehet segíteni, akiknek annyi, akik már kész vannak – vesz egy nagy levegőt –, szóval mindenféle haldokló ember. – Megszívja a fogát, amitől éles füttyülő hang tör elő belőle. – Különösen a haldokló sztárok.

Beszéd közben apró morzsák fröcsögnek a szájából, többek között az ingemre is, de én úgy teszek, mintha nem venném észre.

– Hát abból van néhány – szól közbe Zsolt, a film rendezője, aki egy kaviáros szendviccsel a kezében lép oda hozzánk..

Zsolt beleharap a szendviccsbe, papírszalvétával megtörli előbb veritékező homlokát, aztán az arcát. A szalvéta egy darabja a homlokára, egy másik, egészen kicsi darab az orrára tapad. Összenézünk Tiborral, de végül egyikünk sem szól neki. Azután Zsolt, mivel mindketten hallgatunk, anélkül, hogy bemutatkozna, vagy legalább kezet fogna velem – bár úgy néz rám, mintha erre nem lenne szükség, mert már ismerjük egymást, amiben én még mindig nem vagyok biztos, de azért úgy teszek, mintha tényleg régi ismerősök lennénk –, azt mondja, de nem néz ránk, inkább csak úgy céltalanul motyog maga elé: – Most jól jönne egy whisky-kóla.

Én bólintok, Tibor pedig váratlanul közli, hogy elutazik. Ezen annyira meglepődöm, hogy gondolkodás nélkül megkérdem tőle:

– Hová mész?

– Csak el – feleli Tibor, aztán elnéz Zsolt válla felett, mintha tényleg a messzeséget kémelné, de nincs ott más, mint az italpult meg a két hostess, távolabb meg a dj és két táncoló pár, meg persze a báméskodók, akik még mindig a fal mellett állnak, kezükben a műanyagpohárral .

– Komolyan? – kérdezi Zsolt, bár az ő hangjában nyoma sincs meglepődésnek, sőt inkább gúnyos, és egy kis mosoly is felfedezked a szája sarkában.

– Igen. Be akarom utazni a földet. Mindenféle haldoklókról akarok fotókat. Haldoklókról a Himalájában, vagy Lappföldön, a Góbi Sivatagban, Afrikában a szavannákon, a nagyvárosok betondzsungelében. Számomra az emberi szenvedés egyetemességének a megfogalmazása, az a fontos. A szenvedése, amely

mindenütt jelen van. Ott van a sivatagban és a sarkkörön túl is. És jelen van a nagyvárosban, a felhőkarcolóban, és felsejlik a vadonban egy faházban, egy primitív törzs falujában is – mondja, mint egy előre betanult szöveget, aztán bekapja a szendvics maradékát. – Érzitek a szenvedés egyetemességét? – fordul felénk, és a tekintetét le sem véve rólunk iszik egy kortyot az italából, amely a szagából ítélve valami olcsó bor lehet: – Érzitek, hogy a szenvedés most is közöttünk van, minden pillanatban?

– Hát én mindjárt belehalok, ha nem kapok egy whisky-kólát, annyira szenvedek – mormogja maga elé Zsolt, aztán az üres poharát a teste mellett lóbálva, kacszó léptekkel elindul a pult felé.

– Megírod? – kérdezi Tibor, miután kettesben maradunk.

– Mit?

– A szenvedést... meg az elidegenedést... – Zsolt után néz, aki már az italos pultnál áll, aztán újra felém fordul – ... meg ilyesmiket. Szóval, amiről az előbb beszéltem.

– Hát persze.

– Akkor?

– Akkor?

– Akkor csinálsz rólam egy képet a riporthoz?

– Ja, igen. Hogyne. – A homlokomra csapok, és úgy teszek, mint aki csak elfeledkezett a fényképről. Intek a fotósnak.

Tibor odaáll a film plakátja elé. A szürke plakáton egy börtönfolyosó látszik. A folyosó egyik oldalán cellaajtók sorakoznak, apró ablakaikon gyenge fény szűrődik ki. A folyosó végén, a rács helyére a Valóvilág villa bejáratának képét illesztették be, amely aranyszínen játszik. Alatta a film címe sárga betűkkel.

Amíg a fotós dolgozik, kihasználom az alkalmat, és kimegyek a vécére. Tibor utánam kiált, hogy hozzak neki egy pohár bort. Intek neki, hogy rendben, aztán bemegyek a mosdóba.

A vécében meglepően hűvös van, legalábbis a mozi előcsarnokához képest. Magamra zárom az egyik fülke ajtaját, és mivel sok jót nem várok ettől az estétől, gyorsan elküldök néhány sms-t nőknek, a következő szöveggel: *Találkozzunk!* Közben hallom, hogy valaki bejön, és megengedi a csapot. Egy ideig csak a víz csobogása hallatszik, azután valaki elkezd öklendezni, majd hányni. Megint bejön valaki, és azt mondja: – Ezt szépen elintézted.

A hangjáról felismerem, Zsolt az. Nem mozdulok a fülkében.

– Le van szarva – feleli a másik, akiről gyanítom, hogy Tibor.

– Tényleg? Bzd meg, ez az én filmem, az én bemutatóm, az én fogadásom – dühöng Zsolt.

– Nyugi haver.

– Nem vagyok nyugodt. – Rövid szünet. – Összevissza nyilatkozol. Mi a francnak kell egyáltalán neked nyilatkoznod? És mi az, hogy elutazol?

– El innen... el valahová... még nem tudom.

– Na, ne... na, ne! Honnan a francból szeded ezt a szöveget? Melyik magazinban olvastad? Tudsz te egyáltalán olvasni?!

– Idefigyelj... – csattan fel élesen Tibor, de Zsolt azonnal közbevág:

– Te figyelj ide! – dulakodás hangját hallom, de gyorsan elhal. – Ha elmész, ha el mered hagyni az engedélyem nélkül az országot – hasít bele a rövid csendbe Zsolt hangja –, vagy akár csak Budapestet, akkor kiírtad magad! Érted?! És akkor vége!

– De hát ez a film rólam szól!

– Kurva nagy tévedés, kisfiú. Ez a film egyáltalán nem rólad szól! Világos?

– Akkor kiról?

– Rólam szól. A film csak és kizárólag rólam szól. Ezt jobb, ha az eszedbe vésed – jelenti ki Zsolt, aztán nagyot fúj.

– Ne csináld haver! És amit az életemről mondtál? A szenvedésről, az elveszett gyerekkoromról, meg hogy én korom tipikus embere vagyok? Meg ilyesmi?

– Kapj már a fejedhez! Senkit sem érdekel a gyerekkorod... – rövid csend, mintha Zsolt gondolkodna – ...és a felnőttkorod sem – egy ütem ki marad –, haver.

Egy ideig csendben vannak, azután Tibor megkérdezi Zsolttól:

– Akkor most mi lesz?

– Először is, szépen visszamész a villába, mint vendég, a jövő héten, aztán majd meglátjuk.

– Az ki van zárva – tiltakozik Tibor.

– Tessék?

– Nem megyek vissza a villába. Nem akarok, és kész.

– És miért nem akarsz? – kérdezi Zsolt olyan hangon, mintha egy kisgyereket faggatna.

– Mert nem adják magukat.

– Mi van? – sóhajt fel Zsolt.

– Nem érted Zsolt, ezek... egyszerűen... azt hiszem... – suttogja Tibor.

– Miről motyogsz, te agyatlan barom?
 – Nem adják magukat. Ezek a mostaniak nem hitelesek, mert nem adják magukat – ismétli meg Tibor, most már tisztán és világosan ejtve a szavakat.
 – Mit? – Zsolt türelme hallhatóan fogytán van.
 – Mit, mit? – értetlenkedik Tibor.
 – Mit játszanak? – kérdezi újra Zsolt. – Jézusom, ember!
 – Azt, hogy ... én... – Tibor megint motyog valamit, de nem értem, és valószínűleg Zsolt sem érti, mert megkérdezi tőle:
 – Mit, te észlány? – Aztán újra felteszi ugyanazt az egyszerű kérdést: – Mit? – Amely ott is marad a levegőben fél percig vagy még tovább, mert Tibor nem felel. Végül Zsolt szólal meg újra: – Szóval akkor most szépen bemész a villába – mondja visszafojtott dühvel a hangjában. Elhallgat. – Nagyon ajánlom – teszi hozzá vészjóslóan. Rövid csend. – Egyébként meg nem kéne ennyi baromságot összeolvasnod.
 Becsapódik a mosdó ajtaja, azután másodszor is. Várok egy kicsit, hátha valaki válaszol az üzeneteimre. Semmi. Kimegyek.
 Az italtulnál állok, és az egyik hostesszel próbálok szemezni, amikor belém karol Zsolt.
 – Beszéljünk egy kicsit – mondja. Az orrán már nem, de a homlokán még ott virít a szalvéta-darab.
 – Meséltem már a forgatásról? – kérdezi.
 – Nem, még nem – mondom, és kérdően nézek rá.
 – Tudod... – a szeme a termet pásztázza, aztán a szájához emeli a poharát. A hirtelen mozdulattól a jégkockák hangosan odaütődnek a pohár falához... ez a nagybetűs élet. Ennek az embernek az élete a valóság. Több mint három évig dolgoztunk együtt. – Bólint, aztán iszik. – Olyan, mintha a testvérem lenne. – Megint bólint, aztán a mutatójával mellbe bök. – Az ő élete a valóság. Ez az élet. – Megint a mellemre bök, amitől egy pillanatra elveszítem az egyensúlyomat, úgyhogy hátra kell lépnem, hogy megtámasszam magam.
 – Ezt meg kell írnod! Érted? – mondja Zsolt, aztán a papírtányérra mered, amelyet a kezemben

tartok, mintha jegyzetomb lenne, ahová le kell jegyeznem a szavait, de csak egy kaviáros szendvics árválkodik rajta, egy fél túróspogácsa társaságában.

– Értem – felelem, mert fogalmam sincs, hogy mi egyebet mondhatnék, aztán iszom az italomból. Nem ízlik.

Hosszú ideig egy szót sem szólunk. A szívverésem alapján megpróbálom számolni az időt, de úgy érzem, hogy az alkoholtól vagy túlságosan gyorsan, vagy lassan ver. Közben hallom, hogy valaki az Alphaville-től a *Forever Youngot* együtt éneklie az énekessel, és abban reménykedem, hogy Zsolt nem folytatja. Hiába.

– És tudod... – a tekintete elkalandozik egy pillanatra – ...a börtönrész annyira megrázott, hogy az egyik este, amikor az utómunkákat csináltuk, teljesen kikészültem, berúgtam és sírtam. Teljesen kész voltam. Berúgtam és sírtam. – Ismétli meg, és szét-tárja a karját, mintha át akarna ölelni. – Hát nem hihetetlen? – kérdezi végül, de az ölelést megúszom. Aztán biccent egyet, és belerúg egy a földön heverő söröskupakba, amely előbb nekirepül a falnak, aztán az élére állva keresztülgurul a termen, végig a lábak között, végül egy majdnem szabályos kört leírva újra a falnak csapódik, és eldől.

– Mit szólnál, ha csinálnánk rólad a cikkhez egy fotót? – kérdezem kínomban Zsolttól, miután már vagy egy perce megint szótlánul állunk egymás mellett.

Zsolt felém fordul, és elgondolkodik.

– Egy fotót? – kérdez vissza, és ugyanazzal az idegesítő mozdulattal, amire már a filmben is felfigyeltem, megigazítja a szemüvegét.

– Vagy kettőt – felelem, mint akinek teljesen mindegy, ami nagyjából igaz is.

– Jó ötlet, határozottan jó ötlet. – Megvakarja az állát, újra megigazítja a szemüvegét, aztán lassan körülnéz.

– Mondjuk a plakáttal a háttérben – mondja, és megveregeti a vállam, aztán laza mozdulattal int a fotósoknak, aki előbb rám néz, és mivel alig észrevehetően, de biccentek, megissza az italát, és ráérősen elindul felénk.